
Jongeren WoonLab

Het woon lab labyrint

Een quickscan van het beleid
en de praktijk van de huisvesting
voor jongeren

SZN

TU/e Urban Labs

Inleiding	5
Barrières	8
Kansen	18
Conclusie	27
Bronnen	29

Onderzoeksteam
Marcel Musch
Ihsan Kilicoglu
Daniek Reijnders
Chris Steenhuis

Fotografie
Marjolein Busstra

Grafisch ontwerp
Coppens Alberts

Onderzoek mede mogelijk gemaakt
door subsidie van het Kansfonds

Acatalogue record is available from
the Eindhoven University of Technology Library
ISBN: 978-90-386-5518-5

TU/e
**Urban
Labs**

Het woonlabrynt

Een quickscan van het beleid en de praktijk
van de huisvesting voor jongeren

Zolang er nog steeds jongeren
op straat slapen en in de opvang
zitten, volstaat het beleid
klaarblijkelijk nog steeds niet.

— *directeur maatschappelijke opvangorganisatie*

Eindhoven, April 2022
TU/e Urban Labs in opdracht van
Stichting Zwerfjongeren Nederland

Het woonlabyrint

Jongeren WoonLab

TU/e Urban Labs

Inleiding

Om te kunnen werken aan het terugdringen van dak- en thuisloosheid onder jongeren is een overzicht nodig van het huidige systeem rondom de preventie en aanpak van dakloosheid. Welke knelpunten kunnen we identificeren binnen het huidige systeem, en waar liggen kansen? Maar ook: hoe zien de paden eruit die jongeren moeten bewandelen binnen dit systeem, als ze op jonge leeftijd dakloos dreigen te raken? Stichting Zwerfjongeren Nederland en het TU/e Urban Labs voeren een verkenning uit naar het huidige beleid en de praktijk van de huisvesting voor (kwestbare) jongeren. We gaan op zoek naar een uitgang in het woonlabyrint.

De laatste jaren is er in Nederland meer aandacht gekomen voor de groeiende problematiek van jongeren die dak- of thuisloosheid ervaren. Het CBS constateerde dat op 1 januari 2021 in Nederland ongeveer 5.670 jongeren 'feitelijk dakloos' waren. Dit zijn jongeren die ingeschreven staan in één van de registraties die het CBS gebruikt om dakloosheid te bepalen (CBS, z.j.). Een grote groep kwetsbare jongeren wordt hierdoor niet meegenomen in de cijfers. Dit gaat om de groep jongeren die zwerft tussen verschillende logeeraadressen, bij familie, vrienden of opvang. De totale omvang van dak- en thuisloosheid onder jongeren is dus vele malen groter. De meeste van deze jongeren hebben pech gehad bij de start van hun leven. Zij hebben vanwege een ongelukkige thuissituatie en/of het ontbreken van ouders geen sociaal en/of financieel vangnet waar ze op terug kunnen vallen. Jongeren die met dak- of thuisloosheid te maken krijgen kennen vaak specifieke eigen problemen en behoeften. Het is een groep waarvoor een bijzondere aanpak nodig is. Een deel van hen kan met praktische begeleiding en financiële ondersteuning relatief snel geholpen worden om een zelfstandig te leven op te bouwen. Het zijn jongeren met een minimale zorgvraag en een maximale woonvraag. Zij hebben een huis nodig; een vertrouwde leefomgeving vanuit waar zij hun leven verder kunnen opbouwen.

Aandacht voor de problematiek

Het Rijk zet in op een brede, programmatische aanpak van de huisvestingsproblematiek onder jongeren. Het kabinet heeft hiervoor in de jaren 2020 en 2021 een financiële impuls beschikbaar gesteld van 200 miljoen euro. Naast aandacht voor preventie en begeleiding, streefde het kabinet naar de realisatie van 10.000 extra woonplekken mét de benodigde begeleiding – waaronder zogenoemde 'flexwoningen'. De realisatie van deze woningen is gedelegeerd naar gemeenten, corporaties en maatschappelijke organisaties, en had vóór eind 2021 voltooid moeten zijn. Eind van 2021 bleken er in totaal zo'n 6.000 á 7.000 te zijn gerealiseerd. Naast prestatieafspraken over de woningproductie zette het Rijk in op het ontwikkelen van een nieuwe, innovatieve aanpak. In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is in dit kader door Drift een inventarisatie gemaakt van woonconcepten gericht op dak- en thuisloze jongeren. Daarnaast hebben de ministeries van Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en VWS het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie opdracht gegeven om vanuit ontwerp onderzoek te kijken naar woonoplossingen voor deze jongeren. De eerste ontwerpen rollen daar nu uit, op zoek naar meer structurele resultaten. Ook lopen er vanuit het Rijk verschillende programma's rondom dak- en thuisloosheid, zoals het 'Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren 2019–2021' en 'Een (t)huis, een toekomst, de brede aanpak van dak- en thuisloosheid'. De ambitie van het Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren loog er niet om; aan het eind van 2021 moest het aantal dakloze jongeren in Nederland teruggebracht zijn naar nul. In het eindrapport 'Monitor dak- en thuisloosheid 2021' blijkt dat de ambitie bij lange na niet is gehaald. Wel wordt gesteld dat de dienstverlening aan (dreigend) dakloze jongeren in de deelnemende gemeenten van het actieprogramma sterk is verbeterd (ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2021). Beide programma's zijn ten einde, maar in de Rijksbegroting

voor 2022 is opgenomen dat de samenwerking op dit thema zal worden gecontinueerd met het ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

De oplossing is nog buiten beeld

Ondanks de aandacht voor de problematiek rondom de huisvesting van jongeren op zowel nationaal als lokaal niveau is een structurele oplossing buiten zicht. De initiatieven vanuit het Rijk lijken vooralsnog niet op te leveren wat ze voor ogen hebben. Het landelijke tekort van betaalbare woningen is een groot probleem voor jongeren in het algemeen, terwijl het belang van een stabiele huisvestingssituatie steeds breder wordt erkend als een basisvoorwaarde voor herstel en ontwikkeling. Hoewel de ontwikkeling van alternatieve woonconcepten een onderdeel van de oplossing kan zijn, zullen deze alternatieve oplossingen in veel gevallen niet gerealiseerd kunnen worden zonder betrokkenheid van de lokale ketenpartijen (zoals gemeenten, wooncorporaties en zorgorganisaties) die op hun beurt weer afhankelijk zijn van het nationale beleid.

De noodzaak van een verbetering en versnelling van de ontwikkeling en toewijzing van woningen voor deze specifieke doelgroep wordt door alle betrokken partijen erkend, maar lijkt moeilijk van de grond te komen. In de quickscan hebben we negen knelpunten geïdentificeerd binnen het huidige beleid en de praktijk van de huisvesting voor jongeren respectievelijk van de problematiek van dak- en thuisloosheid, en doen we aanbevelingen om hier verandering in teweeg te brengen.

Barrières

Het woonlabprint

Jongeren WoonLab

TU/e Urban Labs

In interviews met organisaties uit de woon- en zorgsector op zowel landelijk als regionaal niveau zijn de barrières rondom de huisvesting van jongeren die dak- of (t) huisloosheid ervaren geprobeerd te identificeren. Personen werkzaam bij belangenbehartigers, rijksoverheid, gemeentes, woningcorporaties en zorgaanbieders zijn geïnterviewd over waar zij tegenaan lopen bij het huisvesten van jongeren. Daarnaast hebben we hen gevraagd naar welke kansen zij zien binnen de huidige praktijk om de thuisloosheid onder jongeren terug te dringen. Van de elf geïnterviewden heeft een deel aangegeven alleen bij te willen dragen aan het onderzoek onder voorwaarde van anonimiteit. In deze rapportage zijn daarom alle verwijzingen naar personen geanonimiseerd. Tevens zijn diverse relevante beleidsdocumenten en wetten geanalyseerd.

We identificeren de volgende negen knelpunten in de ontwikkeling van woningen voor dak- en thuisloze jongeren:

1. Inkomen en toeslagen

Het is voor jongeren haast onmogelijk om zelfstandig huisvesting te kunnen betalen. Het huidige minimumjeugdloon begint in 2022 bij € 595 (16 jaar – het eerste jaar waarop je zelfstandig mag gaan wonen), en loopt op tot € 1.725 (21 jaar en ouder). Huurtoeslag voor een jongere tussen de 18 tot 23 jaar is beschikbaar wanneer de rekenhuur (kale huur plus de servicekosten) van een woning in 2022 niet hoger is dan € 442. Zelfstandige woningen voor die prijs zijn echter nauwelijks te vinden. Voor een jongere ouder dan 23 jaar mag de rekenhuur in 2022 niet hoger zijn dan € 763 om huurtoeslag te kunnen ontvangen, ook dergelijke woningen zijn momenteel schaars. Vanuit de Participatiewet is het mogelijk om bijstand te ontvangen, maar van 18 t/m 21 jaar gelden daarvoor de 'jongerennormen', die uitgaan van de wettelijke ouderlijke onderhoudsplicht hetgeen betekent dat de uitkering slechts € 270 per maand bedraagt.

De bijstandsuitkering voor jongvolwassenen is ongeveer 250 euro. Daar kun je onmogelijk zelfstandig van wonen, laat staan dat je daar maandelijks je vaste lasten van kunt betalen. En dat geldt overigens ook voor het minimum jeugdloon
— *beleidsmedewerker Rijksoverheid*

Gemeenten kunnen dit inkomen aanvullen vanuit de Wmo-gelden, als duidelijk is dat de ouders niet aan hun plichten (kunnen) voldoen. Veel jongeren melden zich echter niet bij de gemeente, of doen dat pas nadat zij reeds schulden hebben opgebouwd. Vanaf 21 jaar lopen de uitkeringen op tot maximaal € 1560 per maand. Daarmee is het in principe mogelijk om een woning te huren. Bij woningdelen wordt dit bedrag echter gekort volgens de kostendelersnorm; het aantal huisgenoten vanaf 21 jaar telt mee voor de hoogte van iemands bijstandsuitkering. Het nieuwe kabinet heeft aangegeven dat vanaf 2023 de kostendelersnorm voor huisgenoten tot 27 jaar te willen afschaffen. De beperkte financiële middelen waar jongeren als gevolg van deze wetten over beschikken vormen voor corporaties een obstakel bij de realisatie van woningen voor jongeren.

Wil je voor jongeren zelfstandig wonen mogelijk maken, dan moet je daar flink op toeleggen. Er is geen andere optie. Wie dat dan moet doen is altijd de vraag. Ofwel de woningbouwcorporaties hebben zo'n groot hart en verlagen de huur drastisch, of de gemeente zegt 'dit moeten wij gewoon willen'.

— beleidsadviseur Nederlandse gemeente

2. Woningmarkt

De huidige voorraad betaalbare woningen voor jongeren is gering. In de meeste gemeenten is er maar zeer beperkt voor deze doelgroep gebouwd en doorgaans exclusief voor studerende jongeren. Door een gebrek aan geschikte kleinere zelfstandige woonruimtes worden jongeren met een urgentieverklaring soms noodgedwongen gehuisvest in gezinswoningen, op koste van de corporatie en/of de gemeente.

Zo zijn er bijvoorbeeld relatief veel eengezinswoningen, maar de behoefte van de doelgroep vraagt eerder om een kleinere woning, zoals een studio. Er is dus geen match in vraag en aanbod.
— beleidsmedewerker Nederlandse gemeente

Hierdoor ontstaat ook weer druk op de rest van de woningvoorraad. De wachttijden voor sociale huurwoningen zijn lang, en het merendeel van de vrije sector is onbereikbaar voor jongeren, onder andere door hoge toelatingseisen van verhuurders. De toegang tot de 'kamermarkt' wordt beperkt door het 'eigen-voordeurbeleid' binnen de huurtoeslag en door de 'kostendelersnorm'.

Er zijn verschillende obstakels voor het realiseren van betaalbare huurwoningen, waarvan de rendabiliteit van een dergelijke woning als een groot obstakel wordt ervaren.

Het grootste obstakel om betaalbare kleine woningen te realiseren is dat ze niet rendabel zijn. Het is in de huidige markt goedkoper om de huur van een bestaande woning te verlagen dan om een nieuwe woning te realiseren.
— directeur woningcorporatie

Het Rijk erkent dit probleem. De incidentele stimuleringsregelingen zijn niet toereikend.

Vaak zien wij dat financiering toch wel een issue is. Met name de 'onrendabele top' op het moment dat kwetsbare groepen worden gehuisvest.
— beleidsmedewerker Rijksoverheid

De toegankelijkheid van vrijesectorwoningen, en corporatiewoningen met adviesrecht (een 'instemmingsbeleid'), wordt in sommige gevallen beperkt door discriminatie door makelaars en bemiddelaars op basis van afkomst of leeftijd. Er is maar beperkt nationaal beleid om deze discriminatie op de woningmarkt aan te pakken. Minister Van Veldhoven zei in 2019 toe zogenaamde 'mystery guests' in te gaan zetten, maar van enige voortgang hiervan is verder geen melding gedaan.

3. Woonbeleid en regelgeving

De huidige wet- en regelgeving sluit niet goed aan op de woonwensen en woonrechten van jongeren. Dit is voor een deel het gevolg van de grote vrijheid die gemeenten in Nederland traditioneel hebben om hun eigen woonbeleid vorm te geven. Pas recent zijn alle gemeenten verplicht om een woonzorgbeleid op te stellen, waar de zorg al eerder werd gedecentraliseerd. Het 'woonplaatsbeginsel', wat inhoudt dat personen die uitstromen uit jeugdzorg automatisch heringeschreven worden in de Basisregistratie Personen (BRP) in de gemeente waar zij voor hun plaatsing in een zorginstelling of gastgezin verbleven, is op 1 januari 2022 in werking getreden. Hierdoor krijgen deze jongeren het recht op maatschappelijke opvang in hun 'eigen' gemeente. De inschrijving in de BRP helpt bij het inzicht krijgen in de opgave en maakt het mogelijk voor jongeren een uitkering en een urgentieverklaring aan te vragen, ook als ze nog geen vaste verblijfplek hebben.

Bestaande woningen splitsen, of bestaande woningen beschikbaar stellen voor kamerbewoning, wordt door steeds meer gemeenten in steeds meer wijken bemoeilijkt of verboden. Dit anti-verkameringsbeleid treft niet alleen beleggers die geïnteresseerd zijn in maximale huuropbrengsten, maar soms ook onbedoeld stichtingen of private zorginitiatieven die jongerenwoningen willen ontwikkelen. De 'Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek' maakt het in kwetsbare wijken mogelijk om selectief woningen toe te wijzen. Om de instroom van huurders met een zwakke sociaaleconomische positie in deze wijken te beperken kan woningtoewijzing plaatsvinden op inkomen, sociaaleconomische kenmerken, of overlastgevend en crimineel gedrag. Dit bemoeilijkt de mogelijkheden van initiatieven van stichtingen of private zorginitiatieven die jongerenwoningen willen ontwikkelen.

Aan jonge woningzoekenden worden bij woningtoewijzing soms meer eisen gesteld dan aan anderen; voordat een vergunning wordt afgegeven voor een gedeelte jongerenwoning wil de gemeente soms weten wat voor vrijwilligerswerk de jongeren gaan doen voor de buurt. Het spreidingsbeleid draagt eraan bij dat sommige wijken in de stad zelfs 'op slot gaan' voor dit soort initiatieven. Er is een grote discrepantie tussen het woonbeleid voor studerende en niet-studerende jongeren, maar soms ook tussen het beleid richting verschillende studenten. Sommige woningcorporaties met een afdeling speciaal voor studenten hanteren een minimumgrens voor de 'studiebelasting' van huurders, en tellen daarbij praktijken van MBO-BLL studenten niet mee. Hierdoor kan het zijn dat het niet mogelijk is om in te schrijven voor een studentenwoning.

4. Woningtoewijzing

Alleen met een urgentieverklaring van de gemeente hebben jongeren versneld recht op een woning. Gemeenten bepalen zelf in hun huisvestingsverordening welke categorieën recht hebben op urgentie (Huisvestingswet artikel 12). Sommige gemeenten hebben jongeren bovenaan de urgentielijst gezet (al dan niet naast statushouders en altijd achter de slachtoffers van huiselijk geweld). Ook vanuit het Rijk komen signalen dat verschillende aandachtsgroepen elkaar beconcurreren voor dezelfde woning.

We hebben het nu bijvoorbeeld over dak- en thuislozen, specifiek dak- en thuisloze jongeren, maar er zijn ook kwetsbare ouderen die in een sociale huurwoning gehuisvest moeten worden. Statushouders, waar gemeenten zelfs een taakstelling voor hebben. Studenten, arbeidsmigranten, enzovoort. — *beleidsmedewerker Rijksoverheid*

Aan een urgentieverklaring stellen gemeenten over het algemeen strenge voorwaarden, waardoor jongeren er meestal pas beroep op kunnen doen als zij al diep in de problemen zitten. Het is daarom belangrijk dat de gemeente de juiste kennis beschikbaar heeft om iedere situatie gedegen te beoordelen.

Het kan gebeuren dat je feitelijk dakloos bent, maar verder volkomen gezond. Dan krijg je tóch geen toegang tot de opvangketen, want onze opvangketen is volledig ingericht met zorgmiddelen, zorginzet, begeleiding. Word jij als voldoende zelfredzaam beschouwd, dan moet je dus zélf tot een oplossing komen. — *beleidsmedewerker Rijksoverheid*

5. Verkokering

Lokale overheden hebben op basis van de Wmo de opdracht te voorzien in algemene maatschappelijke (nood-)opvang en opvang op maat. Gemeenten hebben de opdracht om de verschillende sectoren – zorg, wonen, arbeid, financiën – op elkaar af te stemmen. Met de komst van centrale inlooplekken in de meeste grote steden is een begin gemaakt met een integrale aanpak in de praktijk. De individuele behoefte van zorgvragers kan zo in een vroeger stadium worden onderkend. Bij de opvang van dak- en thuisloze jongeren is in de meeste gemeenten sprake van een afname van de verkokerde werkwijze.

Het proces van toewijzing van woningen voor jongeren is nog heel ingewikkeld. Jongeren met beperkte financiële middelen en die niet studeren maken over het algemeen alleen kans op een woning met een urgentieverklaring. Het proces om een urgentieverklaring aan te vragen is complex, over het algemeen krijgt men pas een urgentieverklaring met een zorgindicatie. Aangezien jongeren nog niet lang ingeschreven staan is het bijna onmogelijk om zonder zorgindicatie een betaalbare woning te krijgen. Dit is een systeemfout in het stelsel van de sociale huisvesting.

Binnen de gemeente wordt de zorg sector als eerste geconfronteerd met het probleem van thuisloosheid, want mensen melden zich vaak pas als het te laat is en er naast een woonvraag ook andere problemen bij zijn gekomen. Hierdoor hebben organisaties en afdelingen die werkzaam zijn binnen het zorgdomein het meeste zicht op de problematiek en wordt het vraagstuk door andere (beleids-) domeinen vaak als een 'zorgvraagstuk' beschouwd, terwijl een groot deel van het probleem ligt bij het woningmarkt- en toeslagenbeleid.

Ook in het proces van woningontwikkeling is sprake van twee weeffouten. De eerste weeffout betreft de wijze waarop het woningbeleid tot stand komt. Binnen de sector wonen hebben corporaties en de gemeente in de meeste gemeenten structureel overleg. Daarbij worden afspraken gemaakt over het benodigd aantal

woningen voor bijzondere doelgroepen. Corporaties overleggen veelal direct met zorgorganisaties over individuele gevallen en over de ontwikkeling van wooncomplexen. Bij het bepalen van de lokale woningopgave voeren corporaties en de gemeente overleg en maken prestatieafspraken over aantal en type woningen. De specifieke woonbehoefte van jongeren is echter in veel gevallen geen onderdeel van het beleid van corporaties en gemeenten. Ook zorgpartijen zijn daarbij over het algemeen niet of zijdelings betrokken. Het besef groeit dat voor deze doelgroep meer moet worden gedaan en dat er behoefte is aan een integrale visie waarin naast de kwantitatieve opgave ook oog is voor de sociale leefomgeving en de relatie met zorg.

De tweede weeffout betreft de wijze waarop woningen voor jongeren worden gefinancierd. De ontwikkeling van woningen voor jongeren is niet kostendekkend. De onrendabele top moet daardoor vaak bijgelegd worden door corporaties en in sommige gevallen door gemeenten en zorgpartijen. Om de financiering rond te kunnen krijgen worden woningen voor (kwetsbare) jongeren vaak uit verschillende potjes gefinancierd. De verkokering van de financiering belemmert een adequaat ontwikkelproces.

Deel van het onderliggend probleem is dat het ook binnen verschillende portefeuilles zo gefragmenteerd belegd is. Het probleem is het meest zichtbaar bij de collega's die voor 'zorg' werken, want de jongeren raken dakloos, melden zich bij het wijkteam, raken in de schulden, of krijgen psychische problemen. Maar de oplossing hebben zij, de afdeling zorg, niet in de hand.

— beleidsadviseur Nederlandse gemeente

6. Relatie met zorg

De harde overgang vanuit jeugdzorg naar zelfstandigheid, of naar een nieuw zorgsysteem, brengt veel jongeren in de problemen. Zij willen na jaren waarin de controle over hun leven bij anderen lag vaak proberen om zelfstandig te leven. Zonder begeleiding of ondersteuning lopen zij dan echter het risico om snel schulden op te bouwen, waardoor ook hun woonsituatie kan verslechteren. Jongeren die bankslapen bij vrienden – of zelfs die buiten overnachten – identificeren zich meestal niet met de term 'dakloos', en melden zich vaak niet bij instanties. Vanaf 18 jaar kunnen jongeren die ondersteuning nodig hebben om zelfstandig te kunnen wonen en mee te doen in de maatschappij, in aanmerking komen voor de zorg en ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Deze ondersteuning wordt geregeld via het Wmo-loket binnen de gemeente. Tijdens de decentralisatie van de zorg naar de gemeenten zijn achterstanden ontstaan, waardoor jongeren met problemen vaak niet direct terecht kunnen. Door de afschaffing van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in 2019 is de toeloop van Wmo aanvragen voor veel gemeenten te groot geworden. De Wmo-budgetten vanuit de gemeente zijn niet toereikend, de wachtlijsten voor passende hulp te lang, en het resultaatgericht indiceren botst met de persoonsgebonden budgetten. Er zijn onvoldoende geschikte zorgwoningen, en omdat er onvoldoende uitstroommogelijkheden zijn worden deze vaak ook nog bezet door jongeren die eigenlijk zelfstandig zouden kunnen gaan wonen. Deze situatie heeft deels kunnen ontstaan

doordat de zorgvraag en de doelgroep door de jaren heen is veranderd, terwijl het zorgsysteem en de daarbij horende woningen maar beperkt is mee ontwikkeld.

7. Financiering nieuwe huisvesting

De ontwikkeling van nieuwe huisvesting specifiek voor jongeren is, wegens hun beperkte inkomen, voor woningcorporaties moeilijk sluitend te krijgen.

Het is totaal niet rendabel om te bouwen voor deze categorie jongeren. Daar moet je flink op toeleggen. Dus als een corporatie niet de opdracht krijgt van de gemeente om te bouwen voor die specifieke doelgroep – en de gemeente daar géén geld op wil toeleggen – dan zullen ze dat niet doen.

— beleidsadviseur Nederlandse gemeente

Voor tijdelijke bewoning kunnen gemeenten onder bepaalde voorwaarden een (tijdelijke) omgevingsvergunning afgeven voor een locatie die een andere bestemmingsfunctie heeft. Enkele gemeenten en corporaties geven echter aan dat de vergunningsperiode vaak te kort is, meestal niet langer dan 15 jaar, om de financiering van tijdelijke 'flexwoningen' rond te krijgen; zij willen graag de zekerheid hebben dat de woning na 15 jaar weer ergens anders terecht kan. Sommige gemeenten beschikken daarnaast zelf niet over (geschikte) grond. Voor commerciële partijen zijn de 'flexwoningen' voor jongeren veelal niet interessant, vanwege het lage inkomen van jongeren, en de complexiteit van het vergunningsproces, die nog eens wordt versterkt doordat de regelgeving voor tijdelijke woningen landelijk en lokaal niet altijd goed op elkaar aansluiten.

8. Woningaanbieders

De druk op woningcorporaties blijft toenemen, terwijl hun investeringsruimte sinds 2013 door de verhuurdersheffing drastisch is verminderd. Met de afschaffing van de verhuurderheffing in 2023 zullen de woningcorporaties zelf meer financiële slagkracht krijgen om woningen te bouwen, maar daarmee wordt het probleem niet volledig opgelost. Alle kwetsbare doelgroepen met urgentie moeten via de woningcorporaties worden gehuisvest. Het woningbestand van de meeste corporaties is niet afgestemd op deze doelgroep; uit noodzaak moeten zij soms individuen in gezinswoningen plaatsen en de huur drastisch verlagen. Meerdere personen die niet financieel zelfredzaam zijn in één woning plaatsen wordt bemoeilijkt door de kostendelersnorm, of door gemeentelijke verordeningen.

Voor commerciële ontwikkelaars is het niet aantrekkelijk om te bouwen voor jonge woningzoekenden. De wetgever speelt een rol in dit proces; de complexe en lokaal sterk verschillende regels die aan de onderkant van de woningmarkt zijn opgeworpen maken het voor commerciële partijen, maar ook voor stichtingen en zorginstellingen, onaantrekkelijk om te investeren in jongerenwoningen of nieuwe woonconcepten. Zeker als er tegelijkertijd relatief gemakkelijk geld te verdienen valt aan de bovenkant van de markt – gesubsidieerd via belastingvrije schenkingen, beleggingen en huurinkomsten – zullen commerciële partijen dit kiezen boven onzekere projecten met een laag rendement.

Omdat het woonbeleid altijd decentraal georganiseerd is geweest, is het duwen over de gemeentegrens altijd een oplossing gebleken. Voor gemeenten zelf is dit dus een uitkomst, maar maatschappelijk gezien is dit geen oplossing.

— onderzoeker kennisorganisatie

9. Beeldvorming en draagvlak

Een belangrijk obstakel bij het verwerven van nieuwe woningen is het verzet uit de buurt. Dak- en (t)huislozen dragen als groep een onterecht stigma met zich mee.

De daklozen van nu zijn niet dezelfde daklozen van 20 jaar geleden. Het zijn veelal mensen zoals jij en ik, die door een vervelende samenloop van omstandigheden hun huis zijn kwijtgeraakt.
— directeur maatschappelijke opvangorganisatie

Toch is er door het stigma vaak weinig draagkracht vanuit de wijk voor de huisvesting voor jongeren 'in hun achtertuin'. Dat de wachttijd voor reguliere woningzoekenden in veel gemeenten inmiddels is opgelopen tot ruim 10 jaar heeft ook invloed op het draagvlak voor de plaatsing van sommige groepen 'urgente', waaronder alleenstaande minderjarige asielzoekers, en jongeren die uit een situatie van dak- of thuisloosheid komen. Het doorbreken van de beeldvorming rond deze jongeren is een belangrijk speerpunt.

Dak- en thuisloze jongeren zijn gewone jongeren die iets minder kansen en iets meer pech hebben gehad dan andere jongeren.
— bestuurslid opvangorganisatie

Voor corporaties is het draagvlak in de buurt vaak een grote zorg; zij hebben relatief veel bezit in de wijken waar deze jongeren worden opgevangen. Sommige gemeenten delen de jongeren op in drie categorieën: de perspectiefvolle groep (lichte problematiek), de vallen-en-opstaan' groep (gemiddelde problematiek), en de zorggroep (zware problematiek). De huidige beeldvorming lijkt onterecht gebaseerd op de ervaringen met de laatste groep.

Het is maar een heel klein aandeel van de dak- en thuislozen dat zo zwaar in de problematiek leeft.
— beleidsadviseur Nederlandse gemeente

Ook binnen organisaties en gemeenten heerst er vaak een verkeerd beeld van de huidige dak- of thuisloze jongere.

Het stigma draait niet alleen om acceptatie van de buurt waar jongeren komen te wonen, maar gaat over hoe intern binnen organisaties over deze jongeren wordt gedacht.
— directeur woningcorporatie

Er ligt een grote taak om ook binnen deze (hulp)organisaties toe te werken naar een realistisch beeld.

Kansen

Het woonlabrynt

TU/e Urban Labs

In dit laatste hoofdstuk worden een aantal aanbevelingen gedaan voor partijen die betrokken zijn bij de totstandkoming van het beleid en de praktijk voor huisvesting van jongeren, zoals gemeenten, zorgorganisaties, woningcorporaties, (commercieel) ontwikkelaars en werkgevers.

Preventie bespaart kosten

Ieder persoon zonder thuis kost de maatschappij € 36.000,-, tot € 100.000,- per jaar. In totaal gaat het jaarlijks om 2,4 miljard euro (Drift, 2018). Het voorkomen van dak- en thuisloosheid is dus niet alleen een morele opdracht, maar biedt op termijn ook een financieel voordeel. De focus van de overheid zou daarom moeten verschuiven van symptoombestrijding naar preventie. Door als overheid preventief meer te investeren in deze jongeren, kan op de lange termijn geld worden bespaard. De overheid zou initiatieven voor deze doelgroep financieel (vanuit deze 2,4 miljard euro) kunnen ondersteunen, inclusief extra investeringen in jongerenhuisvesting. Deze aanbeveling is onlangs onderschreven in een rapport over de maatschappelijke kosten en baten: 'Integrale ondersteuning van jongeren bij wonen' vanuit het Rijksprogramma 'Brede aanpak' (Cebeon, 2021). Door jongeren (financieel) te ondersteunen in de matching van een kamer, coördinatie/toezicht, ambulante begeleiding, coaching en een huurbijdrage (bijstand) kan nog veel worden verbeterd. In de maatschappelijke kosten- en batenanalyse wordt gesteld dat 1 euro investering in ondersteuning van jongeren bij wonen binnen enkele jaren circa 1,5 euro aan (im)materiële baten zou kunnen opleveren.

> [1. Inkomen en toeslagen] [7. Financiering nieuwe huisvesting]

Beter bereiken van en aansluiten bij de doelgroep

Dak- en (t)huisloosheid is deels een onzichtbaar probleem, de omvang van de opgave is daardoor niet altijd even duidelijk. Als de doelgroep meer nauwgezet in kaart wordt gebracht zou de maatschappelijke urgentie van het probleem mogelijk beter zichtbaar worden, waardoor lokale organisaties de doelgroep ook beter kunnen bereiken. In Eindhoven heeft het terugbrengen van het aantal loketten tot één centraal inlooppunt hierbij geholpen.

Het is daarbij ook belangrijk om een warm welkom te krijgen, met een kopje koffie en een koek. Dat je niet het gevoel krijgt een nummertje te zijn.
— *directeur maatschappelijke opvangorganisatie*

Het biedt bovendien de kans om zorgaanbieders en indicatiestellers op dezelfde plek onder te brengen en mensen daardoor sneller te helpen. Daarbij moet ervoor worden gewaakt dat een verbeterde registratie aan de ene kant niet leidt tot een strenger handhavingsbeleid aan de andere kant, met uitzetting tot gevolg.

Een substantieel deel van de nog schoolgaande jongeren die risico lopen op dak- of thuisloosheid blijven onopgemerkt door docenten en onbekend bij instanties. Jongeren schamen zich voor de problemen die zij thuis ervaren en durven zich daarover niet uit te spreken. Internationaal wordt geprobeerd in een eerder

stadium inzicht te krijgen in de risico's die jongeren lopen door alle jongeren een survey te laten invullen. Met deze kennis kan in een vroeger stadium ondersteuning worden aangeboden.

Er wordt voornamelijk gewerkt aan familieherstel. Ze leren jonge mensen hoe zij met hun familie moeten spreken, met hun ouders, over zaken waar zij mee zitten. En ze geven ouders de vaardigheden om hun eigen zaken op orde te brengen, of ze verlenen sociale diensten rond andere problemen zoals alcoholisme.
— *Internationale expert*

> [3. Woonbeleid en regelgeving] [4. Woningtoewijzing]

Onbekend maakt onbemind

De algemene beeldvorming rond jongeren in een dak- of thuisloze situatie is ongefundeerd negatief. De groep draagt een onterecht stigma met zich mee, en de komst van dak- en thuisloze jongeren stuit nog met regelmaat op verzet van buurtbewoners. Op gemeentelijk niveau bemoeilijkt dit het verwerven van nieuwe panden in de buurt. Slechte eerdere ervaringen maken gemeenten en corporaties huiverig om de groep te mengen in bestaande wijken. Om het stigma te doorbreken is een passende beeldvorming nodig. Een eerste stap is een aanpassing in het taalgebruik. Om het stigma te doorbreken wordt in de professionele wereld al vaker gesproken van 'dakloosheid ervaren' in plaats van 'dakloos zijn'.

Je bent immers niet dakloos, het is iets dat je overkomt.
— *Internationale expert*

Bij zorgprofessionals en bestuurders is de diversiteit binnen de groep echter nog niet altijd bekend. Het beeld van de 'traditionele' dakloze wat is ontstaan in de jaren 80 en 90 – man, 30-40 jaar, met verslavingsproblematiek – leeft nog altijd. Dit terwijl de groep vrouwen, jongeren, migranten en LHBTQI+ personen die met dak- of thuisloosheid te maken krijgen sindsdien sterk is gegroeid. Zij zoeken echter minder snel contact met instanties.

Het systeem is zo ontworpen dat het niet in hun behoeften voorziet, of hen niet veilig laat voelen. Zij zijn minder geeugd om contact te leggen met hulpverleners omdat zij negatieve ervaringen hebben gehad.
— *Internationale expert*

De publieke beeldvorming rond dakloosheid kan beter. Het blijkt in de praktijk nog steeds een dilemma of de buurt moet worden ingelicht bij de komst van de nieuwe bewoners. Het voorstellen kan namelijk leiden tot een onterecht 'stempel' en wantrouwen. Duidelijke communicatie en een centraal contactpersoon kunnen helpen het vertrouwen van de buurt te winnen. Bij weerstand kan ook worden besloten om een (strengere) selectie van bewoners toe te passen. Een zorg-

vuldige indicatie van de problematiek van de jongeren en zorgvuldige plaatsing van de jongeren in verschillende wijken door de stad met bijbehorende ondersteuning, kan bijdragen aan het behoud van draagvlak in de buurt.

Het systeem is zo ontworpen dat het niet in hun behoeften voorziet, of hen niet veilig laat voelen. Zij zijn minder geeugd om contact te leggen met hulpverleners omdat zij negatieve ervaringen hebben gehad.
— *beleidsmedewerker Rijksoverheid*

> [4. Woningtoewijzing] [9. Beeldvorming en draagvlak]

De basis op orde

Jongeren moeten tot rust kunnen komen in hun woning en daarvoor moet de basis eerst op orde. Dat is het vertrekpunt om andere zaken aan te pakken. In een aantal landen, zoals Finland, Canada en Schotland, is men overgeschakeld op het uitgangspunt om in principe éérst voor huisvesting te zorgen. Ook in Nederland zou dit uitgangspunt meer ruimte moeten krijgen in het beleid. Jongeren hebben behoefte aan een stabiele plek waar je – met of zonder begeleiding – kan werken aan je toekomst. Daarvoor is echter wel meer ruimte nodig aan de onderkant van de woningmarkt, zodat een duurzame woonoplossing met maximale zelfstandigheid mogelijk is.

Naast huisvesting is financiële zelfstandigheid een tweede belangrijke randvoorwaarde om te kunnen werken aan je toekomst. Op een aantal plekken wordt geëxperimenteerd met een individueel keuzebudget (IKB) om 'een nieuwe start te maken' (Movisie, 2021). Jongeren mogen zelf weten wat ze met het geld doen krijgen hiermee de regie op hun leven. Dit kan ook een aanvulling zijn op het inkomen. Gunstig bijeffect is dat jongeren die de juiste keuzes maken daardoor meer zelfvertrouwen krijgen.

Met een individueel keuzebudget maken jongeren echt een vliegende start.
— *onderzoeker kennisorganisatie*

Ook het bieden van een toekomstperspectief is nodig. Jongeren dienen te worden ondersteund bij het verder ontwikkelen van talenten, een opleiding, het zoeken van werk, etc. Het ontwikkelen van een breed sociaal netwerk zorgt ervoor dat jongeren ook in de toekomst op eigen benen kunnen blijven staan.

> [1. Inkomen en toeslagen] [8. Woningaanbieders]

Herzien van woonbeleid en regelgeving voor jongeren

Er zijn nog veel belemmeringen in de wet- en regelgeving die het voor jongeren lastig maken een woning te vinden. Deze manifesteren zich op verschillende niveaus. Op nationaal niveau moet een einde worden gemaakt aan het harde 'eigen voordeurbeleid' om aanspraak te kunnen maken op huurtoeslag. Op lokaal niveau heeft het 'anti-verkameringsbeleid' een negatief effect op de kansen voor jongeren op de woningmarkt. Mogelijk kan er een uitzondering worden gemaakt voor het huisvesten van 'bijzondere doelgroepen'. Er kunnen dan ook beleidsafspraken worden gemaakt met corporaties om betaalbare en passende woningen voor hen te bouwen. Om dergelijk beleid voor langere tijd zeker te stellen is het belangrijk dat het kan rekenen op brede steun binnen de lokale politiek. In Finland heeft een dergelijke politieke 'buy-in' (op nationaal niveau) geleid tot structurele verbeteringen.

*In Finland is de sleutel tot het beëindigen van dakloosheid een politieke 'buy-in' van alle politieke partijen. Daar zijn al hun opvanglocaties omgevormd tot 'Housing First' eenheden.
— Europese beleidsmedewerker*

Momenteel is het is woonbeleid voor jongeren in Nederland op lokaal niveau vaak nog niet integraal geregeld.

*Je ziet vaak op lokaal niveau dat het fysieke domein – dus het woongedeelte, en het sociaal domein, het zorggedeelte, niet altijd goed op elkaar zijn aangesloten. Als wij het hebben over kwetsbare groepen staan die wel op het netvlies van het sociale domein, maar niet van het fysieke domein.
— beleidsmedewerker Rijksoverheid*

In ongeveer de helft van de centrumgemeenten, die verantwoordelijk zijn voor de maatschappelijke opvang en het beschermd wonen, zijn prestatieafspraken gemaakt voor jongeren als specifieke doelgroep. Door het opstellen van een gezamenlijke woon-zorgvisie kunnen afspraken worden vastgelegd die specifiek toezien op het terugbrengen van het aantal dak- en thuislozen. Samenwerking en vertrouwen in elkaar hebben is daarbij belangrijk.

*Als het lukt om met de betrokken partners de neuzen dezelfde kant op te hebben en er echt voor te gaan, dan lukt het.
— beleidsmedewerker Rijksoverheid*

> [3. Woonbeleid en regelgeving] [5. Verkooking] [6. Relatie met zorg]

Tijdelijkheid als opmaat voor een permanente woning

Iedereen – inclusief de jongere in kwestie – is gebaat bij een zo kort mogelijk verblijf in de maatschappelijke opvang. Dit laat de crisisopvang open voor hen die dit het hardste nodig hebben en zorgt ervoor dat jongeren en personen die chronische dakloosheid doormaken niet te lang in dezelfde opvang verblijven. Tijdelijke woonvormen kunnen deze doorstroming versnellen. Er is behoefte aan een 'tussenvorm' van tijdelijke zelfstandige woningen voor een periode van 6 maanden tot 2 jaar, waarna men doorstroomt naar een reguliere woning. Hier kunnen zij verblijven tot er een zorgplan en urgentieverklaring is voor een nieuwe woning. In de tussentijd krijgen zij dan ook al ondersteuning en begeleiding. Ook zouden gemeenten coulanter kunnen zijn voor mensen op tijdelijke (illegale) woonplekken. Gemeenten kunnen voor 15 jaar uitzondering maken voor bewoning op grond die daar niet voor bestemd is, maar maken daar nog maar weinig gebruik van. Ook wordt er in de meeste gemeenten streng gehandhaafd op het kraakverbod. Dit terwijl er nog altijd veel leegstand is en zulke autonome initiatieven zelden voor overlast zorgen. Voor deze groep is tijdelijk wonen het laatste alternatief voor een dakloos bestaan.

Een aandachtspunt bij tijdelijk wonen is het behoud van een 'duurzame woonkwaliteit':

*Als iemand gedwongen wordt om continu te verhuizen door – de tijdelijke oplossingen, dan kunnen zij hun netwerk niet stabiel houden. Deze stabiliteit is echter essentieel voor het voorkomen van terugval.
— beleidsadviseur Nederlandse gemeente*

Tijdelijke woonconcepten kunnen bijvoorbeeld bij voorkeur worden gerealiseerd in wijken waar uitzicht is dat jongeren daar later in kunnen doorstromen. Op deze manier kunnen tijdelijke woonconcepten worden ingebed in het beleid van een woningcorporatie en wordt voorbijgegaan aan ad-hoc oplossingen.

> [7. Financiering nieuwe huisvesting] [8. Woningaanbieders]

Samenwerking en diversiteit van woonvormen

Er moet meer rekening worden gehouden met de individuele situaties van jongeren die met dak- of thuisloosheid te maken krijgen en de woningvoorraad moet ook deze groep kunnen voorzien. Gemeenten moeten niet een one size fits all-concept hanteren, maar maatwerk in de vorm van een menukaart met verschillende woonvormen. Ook vanuit de kant van de professionals moet meer inzicht worden gegeven in de mogelijke vormen van maatwerk. Succesvolle initiatieven die in het onderzoek naar voren komen hebben als gemeenschappelijke deler dat er een brede samenwerking aan ten grondslag ligt:

Dat het niet iets is wat je alleen als woningcorporatie gaat trekken, maar juist in samenwerking met aanbieders. Dat kunnen er ook verschillende zijn. Partners die ondersteuning en begeleiding bieden, en ook de gemeente is daarin een belangrijke partner.
— *beleidsmedewerkers Rijksoverheid*

Het samen lokaal optrekken is dus een cruciale factor voor het slagen van een project. Tenslotte moet er bij de koppeling van zorg of werk aan een woning voor worden gewaakt dat het einde van de zorgbegeleiding niet het einde van het huurcontract inhoudt.

> [2. Woningmarkt] [3. Woonbeleid en regelgeving] [5. Verkokering]

Maak de 'magic mix' onderdeel van nieuwbouw

De mening van verschillende doelgroepen binnen één woongebouw, de 'magic mix' zoals dit in een van de interviews werd genoemd, kan bijdragen aan de sociale acceptatie van de doelgroep en een eerste aanzet zijn van het sociale netwerk van de jongere. Het draait hier om een menging van 'dragende' bewoners (personen die hun leven op de rails hebben) en 'vragende' bewoners (personen die extra begeleiding nodig hebben of waar een stigma op rust). De variatie in de doelgroep maakt dit soort projecten minder kwetsbaar voor schommelingen in de bezettingsgraad en zorgt voor meer acceptatie onder omwonenden en politici. Vanuit de insteek van de 'magic mix' kan ook binnen reguliere woningontwikkeling aandacht worden gevraagd voor de doelgroep, of zelfs als regel worden gesteld door de gemeente voor nieuwbouw:

De gemeente heeft de ontwikkelaar destijds gevraagd om 5% in het te ontwikkelen woongebouw beschikbaar te stellen een kwetsbare doelgroep. In dat gebouw wonen nu voormalig dakloze jongeren verspreid door het gehele gebouw samen met reguliere jongeren. We hebben niet aan de grote klok gehangen dat ook kwetsbare jongeren een woonruimte kregen in dit gebouw, en ondervinden tot nu ook geen enkele weerstand.
— *directeur maatschappelijke opvangorganisatie*

> [2. Woningmarkt] [9. Beeldvorming en draagvlak]

Een (woon)steuntje in de rug

Middels de urgentieregeling kunnen jongeren een huurwoning toegewezen krijgen. De mogelijkheid om deze huurwoning op naam van een jongere te zetten is niet vanzelfsprekend. Vaak zijn er specifieke eisen verbonden aan het verkrijgen van dit huurcontract. Met goede afspraken tussen zorgorganisaties en verhuurders kan een zorgorganisatie tijdelijk garant staan voor het huurcontract van een jongere. Dit geeft de verhuurder de zekerheid van zijn reguliere inkomsten en zorgt ervoor dat een jongere ondersteund kan worden indien nodig. Een bewezen succesverhaal van dit principe is te vinden in Eindhoven. In een zogenaamde 'omklapwoning' staat het huurcontract het eerste jaar op naam van de zorgorganisatie. De jongere betaalt zijn huur aan de zorgorganisatie. De jongere volgt hierbij verplichte ambulante begeleiding om uitval in dit traject zoveel mogelijk te beperken. Na het eerste jaar wordt het huurcontract omgezet op de naam van de jongere. Na het jaar wordt de verplichte ambulante begeleiding afgebouwd totdat de jongere volledig zelfstandig woont.

> [3. Woonbeleid en regelgeving]

Goede intenties waarmaken

In het recent gepresenteerde coalitieakkoord is een belangrijke aanpassing voorgesteld aan de participatiewet. Hierin is opgenomen dat de kostendelersnorm zal worden afgeschaft voor inwonende jongeren tot 27 jaar. Ook de verhuurdersheffing zal in 2023 worden afgeschaft waardoor woningcorporaties meer bewegingsruimte krijgen. In het onderzoek werd het belang hiervan al onderstreept als belangrijke voorwaarde voor het vlottrekken van de woningproductie:

Overheden kunnen beginnen met de afschaffing van de verhuurdersheffingen, en het verlagen van rentes of het aantrekkelijker maken van leningen aan woningcorporaties. Als hier soepeler mee om kan gaan, dan kunnen wij als corporaties meer woningen realiseren.
— *beleidsadviseur woningcorporatie*

In verschillende gemeenten wordt gewerkt met een 'doorbraakmethode' om knelpunten inzichtelijk te maken en door middel van de discretionaire ruimte uitzonderingen op de regel te maken. Het is een methode om maatwerk te leveren waar dit door bureaucratie wordt bemoeilijkt. Door een betere doorstroming verlaagt de druk op de maatschappelijke opvang. Voor dergelijke maatregelen is politieke daadkracht nodig, het is een traject dat je niet 'even doet' (Movisie 2021).

> [1. Inkomen en toeslagen] [5. Verkokering] [8. Woningaanbieders]

Conclusie

Dak- en thuisloosheid onder jongeren is in Nederland een groot maatschappelijk probleem dat een specifieke aanpak behoeft. Jongeren die geen dak boven hun hoofd hebben kampen vaak met een aantal kenmerkende problemen. Deze jongeren zijn nog bezig om hun leven op te bouwen en een plek in de maatschappij te vinden. Zij kennen over het algemeen minder goed de weg binnen de instanties en zijn meestal nog onbekend met de procedures. Bovendien hebben zij een minder groot netwerk om op terug te vallen. Vaak missen jongeren die dak- of thuisloos zijn of dreigen te worden de steun van directe familie of vrienden. In een groot aantal gevallen komen deze jongeren uit de jeugdzorg en de overgang van de jeugdzorg naar een zelfstandig bestaan is abrupt. Naast deze persoonlijke omstandigheden zijn er voor jongeren een aantal systeemkenmerken die het voor hen extra moeilijk maken om aan een woning te komen.

Het is vanuit het huidige beleid rondom (1) **inkomen en toeslagen** voor jongeren haast onmogelijk om zelfstandig huisvesting te kunnen betalen. De (2) **woningmarkt** is daarom niet toegankelijk voor jongeren. De (7) **financiering van nieuwe huisvesting** specifiek voor jongeren is, wegens hun beperkte inkomen, voor woningcorporaties moeilijk sluitend te krijgen. Hierdoor is de druk op (8) **woningaanbieders** zoals woningcorporaties groot. De huidige (3) **wet- en regelgeving** sluit niet goed aan op de woonrechten en woonwensen van jongeren. Jongeren hebben alleen met een urgentieverklaring van de gemeente versneld recht op (4) **woningtoewijzing**. Door (5) **verkokering** binnen gemeenten en organisaties wordt de ontwikkelpraktijk van huisvesting van kwetsbare groepen, zoals jongeren en het systeem van toewijzing van woningen, geremd. (6) **De relatie met zorg**, waarin jongeren een harde overgang vanuit jeugdzorg naar zelfstandigheid of naar een nieuw zorgsysteem ervaren, brengt veel jongeren in de problemen. De huidige (9) **beeldvorming** van dak- en thuisloze jongeren is veelal onterecht, waardoor het (9) **draagvlak** voor het verwerven van nieuwe woningen voor jongeren vaak niet groot is.

Het oplossen van dakloosheid is niet alleen een morele opdracht maar **preventie bespaart ook kosten**. Daarnaast is dak en (t)huisloosheid deels nog steeds een onzichtbaar probleem. Het **beter bereiken van en aansluiten bij de doelgroep** kan de maatschappelijke urgentie van het probleem vergroten. Het stigma rond dak- en thuisloosheid dient te worden doorbroken. Het onbekend maakt onbemind zorgt ervoor dat wooninitiatieven met dak- en thuisloze jongeren nog met regelmaat op verzet stuiten van buurtbewoners. Voor de jongeren zelf is het vooral van belang om een stabiele basis te hebben. Om jongeren tot rust te laten komen dient de basis op orde te zijn. Dat is het vertrekpunt om andere zaken aan te pakken. In de huidige wet- en regelgeving zijn er nog veel belemmeringen die het voor jongeren lastig maken een woning te vinden. Het **herzien van woonbeleid en regelgeving voor jongeren** kan de zoektocht naar een woning verkorten. **Tijdelijke woonvormen als opmaat voor een permanente woning** kunnen de doorstroming op de woningmarkt versnellen. Er moet hierbij rekening worden gehouden met de individuele situaties van jongeren die met dak- of thuisloosheid te maken krijgen. Hiervoor is meer **samenwerking en diversiteit van woonvormen** nodig. Door de **'magic mix' onderdeel te maken van nieuwbouw** kan worden bijgedragen aan de sociale acceptatie en een eerste aanzet zijn voor het vergroten

van het sociale netwerk van de jongere. Veel jongeren kunnen hierbij **een (woon) steuntje in de rug** gebruiken om tot een volledige zelfstandige woning te komen.

De opgave van huisvesting van (kwetsbare) jongeren dient te worden beschouwd als een systeemvraagstuk. De samenwerking tussen partijen en instanties is niet alleen een voorwaarde voor een goede begeleiding van jongeren (zoals tussen corporaties en zorginstellingen), maar ook bij de ontwikkeling van woningen voor jongeren en de ontwikkeling van beleid en nieuwe, meer integrale concepten.

Bronnen

Elf interviews met belangenbehartigers, beleidsmedewerkers van gemeenten & nationale overheid, woningcorporaties en zorgaanbieders (april – juni 2021)

Belastingdienst (2022)
Huur en servicekosten
www.belastingdienst.nl

CBS (z.j.) Dakloos in Nederland
www.cbs.nl

Cebeon (2021)
Maatschappelijke kosten en baten
Brede aanpak dakloosheid – integrale ondersteuning van jongeren bij wonen
www.cebeon.nl

Drift (2018)
Van kostenpost naar investering:
Perspectief voor dak- en thuisloze jongeren
drift.eur.nl

Gaetz, Stephen (2019)
THIS is Housing First for Youth: Europe.
A Program Model Guide.
Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press
housingfirsteurope.eu

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2021)
Rapportage Monitor dak- en thuisloosheid
www.rijksoverheid.nl

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2021)
Landelijke Jeugdmonitor 2021.
www.rijksoverheid.nl

Movisie (2021)
De basis op orde voor dak- en thuisloze jongeren. Inspirerende initiatieven uit de 14 pilotgemeenten van het Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren (2019 – 2021)
www.movisie.nl

Rijksoverheid (2022)
Normenbrief 1 januari 2022
www.rijksoverheid.nl

Rijksoverheid (2022)
Bedragen minimumloon 2022
www.rijksoverheid.nl

Rijksoverheid (2022)
Hoe hoog is mijn bijstandsuitkering
www.rijksoverheid.nl

VWS (2021)
Kamerbrief met voortgangsrapportage maatschappelijke opvang en beschermd wonen
open.overheid.nl

